

DOI: 10.55643/fcaptr.4.63.2025.4785

Любов Квасній

к.е.н., доцент кафедри математики та економіки, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, Дрогобич, Україна;
 e-mail: lg_k@ukr.net
 ORCID: [0000-0001-5248-544X](https://orcid.org/0000-0001-5248-544X)
 (Corresponding author)

Зеновій Квасній

к.е.н., кафедра менеджменту організацій, економіки та підприємництва, Міжрегіональна Академія управління персоналом, Київ, Україна;
 ORCID: [0000-0001-9124-1579](https://orcid.org/0000-0001-9124-1579)

Любов Малик

к.е.н., доцент кафедри маркетингу та логістики, Національний лісотехнічний університет України, Львів, Україна;
 ORCID: [0000-0002-5375-5373](https://orcid.org/0000-0002-5375-5373)

Олег Гацков

аспірант, Міжрегіональна Академія управління персоналом, Київ, Україна;
 ORCID: [0009-0002-2147-6449](https://orcid.org/0009-0002-2147-6449)

Юрій Строгуш

аспірант, Міжрегіональна Академія управління персоналом, Київ, Україна;
 ORCID: [0009-0003-8117-6699](https://orcid.org/0009-0003-8117-6699)

Received: 28/03/2025

Accepted: 06/08/2025

Published: 31/08/2025

© Copyright
 2025 by the author(s)

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ І СОЦІАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В УКРАЇНІ

АНОТАЦІЯ

Метою дослідження є обґрунтування фінансово-економічних аспектів цифрової трансформації соціально-економічних процесів і соціальної інтеграції в Україні з акцентом на роль електронного врядування як інструмента підвищення ефективності фінансових потоків, стимулювання економічного розвитку та забезпечення доступу населення до соціальних послуг. Автори статті дослідили інструменти, виклики та перспективи електронних сервісів для підвищення доступності, прозорості й ефективності державного управління в умовах цифровізації суспільства. Провели аналіз сучасного стану е-демократії в Україні. Автори зазначають, що в Україні все більшої популярності набувають інструменти е-демократії, спрямовані на посилення взаємодії між державою та громадянами, залучення громадськості до процесів ухвалення рішень і підвищення прозорості влади. Акцентовано увагу, що громадський бюджет участі сприяє залученню громадян до управління на місцевому рівні, дозволяючи жителям громади брати участь у розподілі бюджетних коштів через голосування за важливі об'єкти. Обґрунтовано, що розвиток електронного врядування може сприяти соціальній інтеграції, забезпечуючи доступність державних послуг, залучаючи різні соціальні групи до ухвалення рішень і сприяючи більшій прозорості та відповідності державних органів. Практика показує, що електронне врядування як система інструментів і методів комунікації між державою та громадянами стає основним механізмом для забезпечення рівного доступу до державних послуг і підтримки соціальної згуртованості навіть у нинішніх умовах воєнного стану в Україні. Доведено, що розвиток електронного врядування є важливим фактором упровадження принципів цифровізації соціально-економічних процесів і соціальної інтеграції в Україні. Дослідження спрямоване на створення умов рівного доступу до всіх електронних послуг, що дозволить в умовах повоєнної відбудови України забезпечити активну участь громадян у житті країни та сприятиме підвищенню ефективності державного управління з метою побудови інклюзивного суспільства. Автори сформулювали пропозиції для підвищення ролі електронного врядування в сприянні соціальній інтеграції в Україні через розширення інструментів, подолання викликів і трансформацію соціально-економічних процесів в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови.

Ключові слова: цифровізація економіки, електронне врядування, воєнний стан, соціальна інтеграція, участь громадян, інструменти комунікації, економічний розвиток

JEL Класифікація: O33, H83, O38, E62

ВСТУП

У сучасному цифровому світі роль електронних технологій у розвитку демократії стає все більш визначальною. Щодня залежність від цифрових інструментів зростає, вони стають не лише необхідними інструментами комунікації, а й потужними засобами впливу на формування суспільної думки та розвиток громадянського суспільства. Електронні технології, такі як інтернет, соціальні медіа, електронна пошта та інші, змінили спосіб, яким ми спілкуємося, отримуємо інформацію та взає-

модіємо одне з одним. Вони дають можливість кожному громадянину висловлювати свої думки, брати участь у громадському діалозі та бути частиною суспільних змін. Інтеграція електронних технологій у політичний простір відкриває безмежні можливості для підвищення прозорості, відкритості та участі в управлінні суспільством. Водночас вони створюють нові виклики, пов'язані з безпекою даних, цифровою грамотністю та маніпуляціями щодо інформації. У цьому контексті вивчення ролі електронного врядування в забезпеченні соціальної інтеграції в Україні стає надзвичайно актуальним і важливим завданням. Від правильного використання інструментів електронного врядування залежить не лише якість демократичного процесу, а й майбутнє нашого суспільства в умовах повоєнної відбудови. У дослідженні зосереджена увага на розробці та впровадженні цифрових платформ, що сприяють прозорості, зручності й ефективності державних послуг. Важливе значення має також інноваційне середовище, яке дозволяє громадянам і бізнесові взаємодіяти з державою через єдині цифрові системи. Попри значну увагу до електронного врядування та соціальної інтеграції в науковій літературі, не всі аспекти достатньо вивчені, а деякі з них залишаються мало розробленими та потребують додаткових досліджень. З огляду на це, подальших досліджень потребують питання обґрунтування ролі електронного врядування в забезпеченні соціальної інтеграції в Україні в контексті сучасних трансформацій і воєнних викликів. Робота спрямована на дослідження чинників, які впливають на успішність впровадження цифрових рішень і формують рекомендації щодо адаптації цифрових інструментів до конкретних потреб та умов суспільного розвитку, сприяючи таким чином економічній та соціальній інтеграції в Україні.

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

Вагомий внесок у дослідження мети, основних завдань, функцій і принципів цифровізації соціально-економічних процесів в Україні зробили українські вчені. А. Акімов наголошує, що в процесі соціально-економічної трансформації України й переходу до Європейського співтовариства важливим завданням є розбудова інформаційного суспільства, а одним із її етапів є інформатизація органів державної влади (Akimov, 2018).

У наукових напрацюваннях Я. Жовнірчик, В. Квасюк акцентована увага на тому, що трансформація соціально-економічних процесів в Україні вимагає глибоких змін у підходах до управління розвитком територій. Поряд із цим демократизація суспільства, децентралізація влади та перехід до комплексного управління соціально-економічними системами створюють умови для посилення економічної самодостатності регіонів і громад. Ці процеси потребують структурної та функціональної модернізації на всіх рівнях економічного управління – від центрального до регіонального та місцевого.

Для забезпечення сталого розвитку та ефективного використання ресурсного потенціалу необхідно провести системні реформи державного управління економікою з урахуванням нових цифрових викликів і можливостей (Zhovnirchuk & Kvasiuk, 2020). У цьому контексті електронне врядування виступає ключовим інструментом трансформації управлінських процесів, підвищення прозорості, зниження адміністративних витрат і підвищення якості публічних послуг (Hrytsiak, Semenchenko & Zhyliayev, 2017).

Упровадження цифрових технологій у державне управління створює сприятливі умови для активізації бізнес-середовища, залучення інвестицій і посилення конкурентоспроможності регіонів (Amelina, 2023).

Завдяки розвитку е-сервісів громадяни та підприємці отримують швидший і зручніший доступ до адміністративних процедур, що сприяє скороченню тіньових схем і стимулює економічну активність (Makhnachova, 2018).

Електронне врядування також забезпечує інтеграцію соціально-економічних процесів на національному та регіональному рівнях, створюючи нові можливості для соціальної згуртованості й інклюзивного зростання. (Meijer & Bekkers, 2015) Науковці наголошують, що цифрова трансформація державного управління стає важливим чинником модернізації економіки та соціальної інтеграції в Україні (Bashlai & Yaremko, 2023).

Досліджуючи електронне врядування в Україні, Савка В., Мишок Р. зауважують: «у законодавстві України зазначено, що формування, впровадження та використання електронної демократії повинні здійснювати не лише органи державної влади, але і громадяни, структури громадянського суспільства, політики, засоби масової інформації та бізнес-спільнота. Цей факт можна розглядати як свідчення того, що вона створює можливість задоволення суспільно важливих потреб основних соціальних суб'єктів на полі організації владних взаємин, а отже, має високий рівень суспільної значимості» (Savka & Myshok, 2018).

Семенець-Орлова І., Шевчук Р., Пліш Б., Мошнін А., Чмир Я., Полюлях Р. досліджують людиноцентричний підхід у нових тенденціях розвитку ціннісно орієнтованого державного управління в плані освітнього потенціалу (Semenets-Orlova et al, 2022).

Зарубіжні дослідники також активно вивчають цей аспект, пропонуючи різні підходи та оцінки. У книзі «The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies» Ендрю Мекафі та Ерік Брін'юлфссон досліджують вплив цифрових технологій на економіку та суспільство (Brynjolfsson & McAfee, 2014). Вони підкреслюють, що електронне врядування може сприяти більшій прозорості та ефективності державних послуг, що у своїй версії підтримує соціальну інтеграцію.

Науковці Меєр А. та Беккерс В. акцентують увагу на метатеорії електронного врядування (Meijer & Bekkers, 2015). М. Лорімер у книзі «Europe as Ideological Resource: European Integration and Ultra Right Legitimation in France and Italy» аналізує, як європейська інтеграція та розвиток електронного врядування можуть уплинути на соціальну інтеграцію, зокрема в контексті протидії крайнім правим рухам (Lorimer, 2024).

Д. Мезіров у праці «Transformative learning as discourse.

Journal of Transformative Education» розглядає, як електронне врядування може бути інструментом трансформаційного навчання, що сприяє соціальній інтеграції через залучення громадян до процесів ухвалення рішень (Mezirow, 2003). На наш погляд, необхідним є обґрунтування особливостей цифровізації та ролі електронного врядування як інструмента сприяння соціальній інтеграції в Україні, оскільки цифрова трансформація соціально-економічних процесів відкриває нові фінансові можливості для територіальних громад, малого й середнього бізнесу та домогосподарств, сприяючи формуванню інклюзивного економічного середовища.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Метою дослідження є обґрунтування фінансово-економічних аспектів цифрової трансформації соціально-економічних процесів і соціальної інтеграції в Україні з акцентом на роль електронного врядування як інструмента підвищення ефективності фінансових потоків, стимулювання економічного розвитку та забезпечення доступу населення до соціальних послуг. Основними завданнями є:

- дослідження фінансово-економічних інструментів, викликів і перспектив електронних сервісів для підвищення доступності, прозорості й ефективності управління в умовах цифровізації суспільства, а також нинішніх умов воєнного стану в Україні;
- аналіз сучасного стану е-демократії в Україні;
- обґрунтування найпоширеніших інструментів е-демократії, які вже набули значної популярності в Україні та сприяють підвищенню громадянської активності, прозорості державного управління й удосконаленню процесів ухвалення рішень;
- формування пропозиції для підвищення ролі електронного врядування в сприянні соціальній інтеграції в Україні через розширення інструментів, подолання викликів і трансформацію соціально-економічних процесів в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови національної економіки.

МЕТОДИ

У процесі дослідження фінансово-економічних інструментів та їхньої ролі в забезпеченні соціальної інтеграції в Україні в контексті трансформації соціально-економічних процесів було застосовано комплекс методів, що дозволяють всебічно розглянути обрану проблематику. На основі методів аналізу літератури та нормативно-правової бази було здійснено огляд наукових праць, офіційних документів, законодавчих актів і стратегічних програм, що регулюють процеси електронного врядування та соціальної інтеграції в Україні. Метод порівняльного аналізу використано для вивчення міжнародного досвіду впровадження електронного врядування та оцінки його впливу на соціально-економічні процеси в різних країнах. На основі статистичного аналізу проведено обробку статистичних даних, що стосуються динаміки впровадження інструментів е-демократії в Україні. Метод системного підходу застосовано для комплексного дослідження взаємозв'язку між електронним урядуванням і соціальною інтеграцією в умовах трансформації суспільних процесів. Застосування зазначених методів дозволило отримати цілісну картину стану та перспектив розвитку електронного врядування в Україні, а також визначити його вплив на процеси соціальної інтеграції в умовах сучасних соціально-економічних трансформацій.

РЕЗУЛЬТАТИ

У XXI столітті світ увійшов у період глибоких змін, що супроводжуються швидким розвитком цифрових технологій. Глобальні процеси, які ведуть до створення інформаційного суспільства, можна охарактеризувати як «Інтернет-революцію». Сучасні технологічні зміни активно охоплюють різні царини суспільного життя, зокрема функціонування державних інституцій і взаємодію держави з громадянами, що сприяє актуальності впровадження електронної демократії (е-демократії) та розвиткові соціально-економічних процесів.

Для України, яка прагне утвердитися як європейська держава, дослідження е-демократії та електронного врядування стає особливим з огляду на політичні та економічні зміни в українському суспільстві й швидкий розвиток електронних технологій у світі.

Практика показує, що, починаючи з 2002 року, Україна пройшла величезний шлях до впровадження й становлення електронної демократії. Відповідно до рейтингу Індексу е-врядування ООН 2022 року Україна покращила результат на 32 позиції, коли за індексом електронної участі наша держава з 69 місця (станом на 2020 р.) піднялася на 37 місце (станом на 2022 р.) (Hromadskyi biudzheth, 2023). 2024 року Україна посіла перше місце в рейтингу електронної участі (E-Participation Index, EPART), піднявшись на 56 позицій порівняно з 2022 роком. У рейтингу розвитку електронного врядування (E-Government Development Index, EGDI) країна зайняла 30-те місце, що на 16 позицій вище, ніж 2022 року (Ukraine znachno pokrashchyla pozytsii..., 2023). Аналіз сучасного стану та перспектив е-демократії в Україні (Hromadskyi biudzheth, 2023) має значення для подальшого розвитку її принципів, удосконалення правової бази, підвищення ефективності роботи органів влади та створення ефективних механізмів громадського впливу на державні процеси.

Сучасний стан демократії в Україні виступає за поступове розширення цифрових можливостей для громадян, активне впровадження інноваційних технологій у царину державного управління та зростання інтересу громадськості до участі в процесі ухвалення рішень. Застосування різноманітних інструментів е-демократії, зокрема електронних петицій, громадського бюджету, платформ відкритих даних, електронних консультацій та інтерактивних платформ для громадського слухання, дозволяє Україні впевнено йти до відкритого, прозорого та підзвітного управління. Роль електронних технологій у розвитку демократії є значною та багатогранною, вони сприяють розвиткові демократичних процесів у всьому світі. Електронні технології, що охоплюють цифрові платформи, комунікаційні інструменти та інформаційні системи, революціонували спосіб участі суспільства в управлінні та ухваленні рішень (Indeks mistsevoi elektronnoi demokratii v Ukraini, 2019; Instrumenty e-demokratii u mistakh Ukrainy, 2024).

Під електронним урядуванням маємо на увазі систему управління державою та взаємодію між державними органами, громадянами та бізнесом, що реалізується через сучасні цифрові технології для забезпечення доступності, прозорості, відповідності й ефективності надання державних послуг. Воно включає комплекс електронних інструментів, які сприяють участі громадян в ухваленні рішень, полегшують комунікацію між владою та суспільством, знижують адміністративні витрати та створюють передумови для соціальної інтеграції й розвитку інноваційного потенціалу країни. Його призначенням є підвищення ефективності управління через автоматизацію та спрощення процедур, прозорість і швидкий доступ до державних послуг.

Електронна демократія (e-democracy) є складовою електронного врядування, яка фокусується саме на залученні громадян до процесу ухвалення рішень за допомогою цифрових інструментів, таких як електронні петиції, голосування, обговорення та консультації. Основна мета е-демократії – посилити участь громадян і вплив громадськості на політику та рішення державних органів.

В Україні функції Державного агентства з питань електронного врядування наразі інтегровані в діяльність Міністерства цифрової трансформації України. Це міністерство, створене 2019 року, виконує провідну роль у розвитку цифровізації в Україні. Основними завданнями міністерства є: реалізація державної політики в царині інформатизації, електронного врядування; формування й використання національних електронних інформаційних ресурсів, розвиток інформаційного суспільства (Рис. 1).

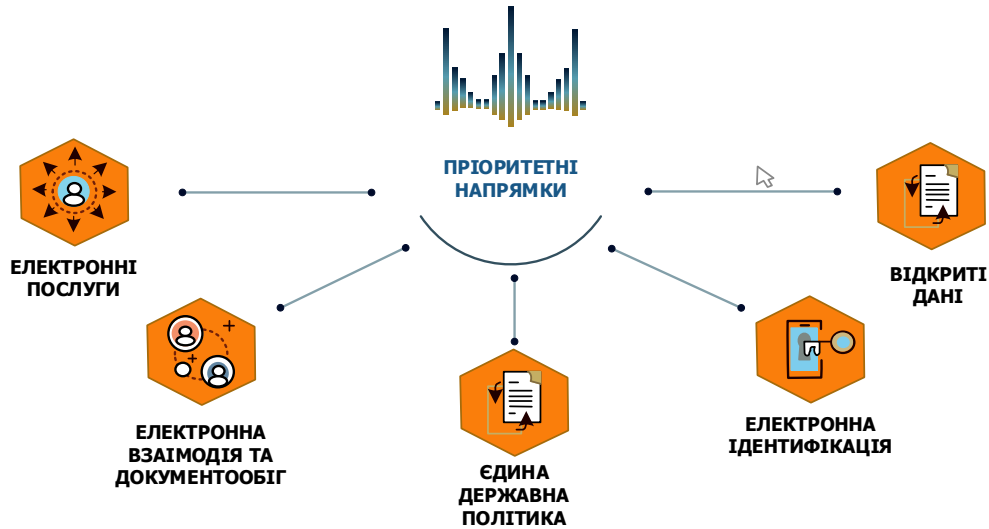

Рис. 1. Пріоритетні напрями роботи Державного агентства з питань електронного урядування.

Електронні петиції стали важливим інструментом для висловлення громадської думки, що дає можливість громадянам ініціювати звернення з різних питань, які потребують уваги державних органів. Проте є потреба в підвищенні ефективності цього інструмента, зокрема через удосконалення механізмів розгляду та реалізації підтриманих ініціатив. Єдина система місцевих петицій на платформі «e-DEM» дає громадянам можливість впливати на місцеву політику через подання електронних петицій, що демонструє зростання інтересу українців до цього інструмента електронної демократії. Проте, хоча кількість поданих петицій і голосів за них є значною, рівень їх реалізації залишається досить низьким. Наприклад, у Києві, де на порталі Київської міської ради за 2015 рік було подано 7 922 петиції, лише 103 з них реалізовані владою. Цей результат свідчить про певні перешкоди в процесі впровадження пропозицій громадян, що забезпечує ефективність цього інструмента (Makhnachova, 2018).

Основними причинами невисокого рівня реалізації є й бюрократичні бар'єри, і недостатня зацікавленість або навіть опір із боку місцевих органів влади. Водночас аналіз результатів роботи системи електронних петицій демонструє підвищення важливості контролю та прозорості процесу розгляду й виконання ухвалених рішень. Це може включати покращення комунікації між громадянами та владою, скорочення строків розгляду петицій, забезпечення зворотного зв'язку та надання повної інформації про етапи реалізації петицій.

Проведення додаткових заходів, таких як підзвітність органів місцевої влади про виконання петицій, моніторинг результатів їх розгляду, а також забезпечення постійного доступу громадян до інформації про реалізацію схвалених петицій сприятиме підвищенню довіри громадян до місцевої влади та активнішій участі населення в ухваленні рішень.

Єдина система бюджетів участі, яка включає 245 громад, також існує на вебплатформі «e-DEM». За даними платформи, за 2022 рік було подано 8 941 проєкт, що показує значну активність громадян у царині громадського бюджету. Найбільше проєктів подали громади Дніпропетровської області (1 204 проєкти), Львівської області (976 проєктів) і Київської області (845 проєктів) (Mintsyfy, 2023; Ofitsiyniy vebportal parlamentu Ukrainy, 2023; Savka & Myshok, 2018). Активність громад у різних регіонах відображає зацікавленість населення в розв'язанні місцевих проблем через механізм бюджетів участі, що дозволяє громадянам впливати на розподіл частин місцевих бюджетів для фінансування соціально значущих ініціатив.

Проте при високій кількості поданих проєктів виклики залишаються. Деякі об'єкти не отримують достатнього фінансування або реалізуються із затримками, що часто пов'язано з недостатністю координації між громадянами та місцевими органами влади. Крім того, є інші випадки, коли проєкти громади, які були підтримані місцевими жителями, відображаються або реалізуються лише частково, що може зменшити довіру до механізму бюджетів участі.

Для покращення ефективності бюджетів участі необхідно розробити інструменти звітності та моніторингу реалізації проєктів, а також забезпечити прозорість процесів вибору та фінансування ініціатив. Підвищення якості взаємодії між органами місцевого самоврядування та громадянами сприяє більшій участі населення у формуванні місцевої політики та створенні умов для сталого розвитку громад.

Громадський бюджет участі сприяє залученню громадян до управління на місцевому рівні, дозволяючи жителям громади брати участь у розподілі бюджетних коштів через голосування за важливі об'єкти (*The Council of Europe, 2021*). Однак для більшої ефективності цього інструмента необхідно забезпечити прозорість виборів проєктів і звітність про їх реалізацію.

Відкриті дані стали кроком до підвищення прозорості державного управління. Більшість державних установ активно розміщують дані у вільному доступі, що дозволяє громадянській аналізувати діяльність органів влади. Однак потрібно підвищити такий рівень якості та оновлення інформації на платформах, щоб вона була актуальною й корисною.

Електронні консультації з громадськістю стали інструментом для обговорення нових законодавчих ініціатив і реформ. Вони сприяють урахуванню інтересів громадян і посиленню їхнього впливу на державні рішення. Однак для розширення практичного впливу таких консультацій необхідно забезпечити доступність і популяризувати цей інструмент серед широких верств населення.

Громадські слухання та обговорення на інтерактивних платформах дають можливість громадянам брати участь у дискусіях на важливі суспільні теми. Це сприяє посиленню комунікації між владою та суспільством. Проте існує потреба в удосконаленні інтерактивних інструментів для залучення більшої кількості громадян, що дозволяє активніше включати громадськість у процес ухвалення рішень.

Усе це свідчить, що е-демократія в Україні перебуває на етапі активного розвитку. Поряд із цим, сучасні виклики для українського суспільства, пов'язані із забезпеченням зміцнення національної єдності, соціальної інтеграції та доступу до державних послуг, збільшують потребу в впровадженні ефективного електронного врядування. Електронне врядування як система інструментів і методів комунікації між державою та громадянами може стати основним механізмом для забезпечення рівного доступу до державних послуг і підтримки соціальної згуртованості.

Одним із ключових інструментів електронного врядування в Україні є платформи для електронної участі громадян, зокрема електронні петиції, громадські консультації та бюджети участі (Ukrinform, 2022). Вони дають можливість громадянам, незалежно від місця проживання та соціального статусу, брати участь у процесі ухвалення державних рішень. Громадські консультації, які все активніше застосовують в онлайн-форматі, дозволяють різним групам суспільства висловлювати свої думки щодо проєктів законів, стратегій та інших важливих рішень, які впливають на їхнє життя.

Розвиток електронного врядування також посилює підвищену доступність соціальних послуг для широких верств населення. За допомогою онлайн-платформ громадяни можуть швидко отримувати інформацію, подавати заявки та використовувати адміністративні послуги без необхідності особистої присутності. Це особливо важливо для маломобільних груп населення, людей із віддалених регіонів або тих, хто не має можливості відвідувати державні установи. Сервіси, які функціонують на національному порталі «Дія», вже активно використовують для надання низки таких послуг, які зменшують години очікування в чергах і фінансові витрати громадян (United Nations E-Government Survey, 2022).

Проте на шляху інтеграції електронного врядування в соціальні процеси є значні виклики. Основні з них – цифровий розрив між регіонами та групами населення, низький рівень цифрової грамотності серед деяких верств населення, а також недостатня інфраструктура для надання якісних електронних послуг. Ці фактори підтримують соціальну інтеграцію, оскільки не всі громадяни мають рівний доступ до цифрових сервісів. Залучення до цифрових послуг часто є недоступним для людей похилого віку, малозабезпечених громадян і мешканців віддалених сільських регіонів.

Ще одним викликом є необхідність забезпечення прозорості та безпеки персональних даних. Розширення цифрових інструментів взаємодії між державою та суспільством вимагає захищених систем обробки й зберігання даних, щоб громадяни відчували довіру до е-врядування та активно користувалися його можливостями. Використання сучасних технологій захисту інформації є особливо важливим для досягнення цієї мети. У нинішніх умовах воєнного стану електронне врядування в Україні стикається з викликами, пов'язаними із забезпеченням кібербезпеки та захистом державних інформаційних систем від кібератак. Додаткові труднощі створюють обмежений доступ населення до інтернету в зонах бойових дій і вимушене переміщення громадян, що ускладнює надання цифрових послуг. Також постає потреба в оперативній адаптації нормативно-правової бази для підтримки гнучкості та стійкості цифрової інфраструктури в кризових умовах.

Ураховуючи наявні виклики, перспективи розвитку електронного врядування в Україні включають поглиблення цифрової освіти, підвищення рівня цифрової грамотності населення, розвиток та інфраструктуру для швидкого інтернету навіть у віддалених регіонах. Завдяки цьому електронне врядування може стати інструментом для зміцнення соціальної згуртованості, а також забезпечення доступності послуг для всіх громадян.

Отже, розвиток електронного врядування є важливим фактором соціальної інтеграції в Україні. Створення умов рівного доступу до електронних послуг дозволить забезпечити активну участь громадян у житті країни та підвищити ефективність державного управління, що сприятиме побудові інклюзивного суспільства.

Найпоширеніші інструменти е-демократії, які вже набули широкого застосування в Україні, представлено в Таблиці 1.

Досвід Естонії, Ісландії, Бразилії, Фінляндії демонструє, що сучасні інструменти е-демократії сприяють посиленню прозорості управлінських рішень, зміцненню довіри громадян до інституцій влади та зростанню їхньої участі у формуванні соціально-економічної політики. Упровадження електронного врядування дозволяє не лише оптимізувати адміністративні процеси, а й створює умови для більш ефективного управління фінансовими ресурсами, зменшуючи витрати та сприяючи цільовому використанню бюджетних коштів. Цифрові платформи забезпечують доступ населення до фінансових і соціальних послуг, що особливо важливо для інтеграції вразливих груп у національну економіку. У результаті цифрова трансформація стає каталізатором розвитку соціально-економічних процесів, стимулюючи інновації, підприємницьку активність і створення нових робочих місць. Такий підхід довів свою ефективність у підвищенні конкурентоспроможності економіки та забезпеченні сталого розвитку на національному й регіональному рівнях.

Таблиця 1. Найпоширеніші інструменти е-демократії, які вже набули застосування в Україні. (Джерело: UN E-government knowledgebase, 2022; Uriad skhvalyiv kliuchovi napriamy e-uriaduvannia v Ukraini, 2017; Uriadovi kontaktnyi tsestr. Statystyka, 2024)

Інструмент е-демократії	Характеристика	Результати / Цілі
Електронні петиції	Платформа, яка дозволяє громадянам звертатися до органів влади з пропозиціями та ініціативами, які потребують розгляду.	Прямий канал для громадянських ініціатив; можливість впливати на державну політику через підтримку актуальних питань.
Громадський бюджет (бюджет участі)	Механізм, що дозволяє громадянам пропонувати проекти та голосувати за проекти, які фінансуються з місцевих бюджетів.	Зростання участі громадян у розподілі бюджетних коштів на місцевому рівні; можливість для реалізації важливих для громади проектів.
Відкриті дані	Платформи для вільного доступу до даних державних органів, що дозволяють громадянам та організаціям проводити незалежний аналіз і контроль.	Підвищення прозорості та довіри до влади; можливість аналітичного контролю над діяльністю державних органів.
Електронні консультації з громадськістю	Інструмент залучення громадськості до обговорення проектів законів, реформ та інших важливих рішень державних органів.	Можливість урахувати думки громадян у процесі ухвалення рішень; сторонній зв'язок, що дозволяє державі вдосконалювати політику відповідно до потреб суспільства.
Платформи для громадських слухань та обговорень	Інтерактивні ресурси, де громадяни можуть обговорювати актуальні суспільні питання на місцевому та національному рівнях.	Простір для висловлення думок і формування пропозицій; сприяння відкритому діалогу між громадянами та владою.

Практика показує, що в Україні також зростає досвід використання сучасних інструментів е-демократії, спрямованих на посилення взаємодії між державою та громадянами, залучення громадськості до процесів ухвалення рішень і підвищення прозорості влади, що відіграє особливу роль у нинішній період трансформацій і змін в економічному розвитку країни.

Динаміка впровадження інструментів е-демократії в Україні представлена в Таблиці 2.

Аналіз даних показує зростання активності в електронних петиціях. Кількість зареєстрованих петицій збільшувалася щороку, особливо після запровадження зручніших форм подачі та підтримки ініціативи. Підтримка поданих петицій зростає за рахунок збільшення обізнаності громадян про цей інструмент.

Обсяг фінансування громадських бюджетів збільшувався на 10-15% щороку, що вказує на зацікавленість місцевих громад у реалізації важливих проектів.

Спостерігається підвищення популярності відкритих даних: стабільно зростає кількість наборів даних на державному порталі, що відображає прагнення держави до відкритості. Унікальні відвідування порталу також зросли, демонструючи зацікавленість громадян і громадських організацій у використанні інформації для незалежного моніторингу та аналізу.

Таблиця 2. Динаміка впровадження інструментів е-демократії в Україні. (Джерело: *Tsilodobova varta, 2024; Yedyna systema mistsevykh petytsii, 2024*)

Інструмент	Показник	2019	2020	2021	2022	2023
Електронні петиції	Кількість зареєстрованих петицій на сайті Президента України	~8500	~12300	~15000	~17800	~20500
	Частка підтриманих петицій серед поданих, %	~10%	~12%	~15%	~16%	~18%
Громадський бюджет	Загальний обсяг коштів	~500	~700	~850	~900	~1000
	Кількість проєктів, що отримали фінансування	~1000	~1200	~1500	~1700	~2000
Відкриті дані	Кількість наборів даних, доступних на державному порталі відкритих даних	~6000	~7500	~8500	~10000	~11500
	Кількість унікальних відвідувань порталу відкритих даних на місяць, тис.	~100	~150	~200	~250	~300
Електронні консультації	Кількість проведених на державному рівні консультацій	~200	~300	~400	~450	~500
	Частка громадян, що взяли участь у консультаціях, %	~5%	~8%	~10%	~12%	~15%
Громадські слухання	Кількість проведених на загальнодержавному та місцевому рівнях онлайн-слухань	~150	~200	~300	~350	~400

За останні роки зростає й кількість консультацій, і кількість громадян, які беруть участь у них. Це можливо при бажанні громадян активно долучатися до ухвалення важливих рішень, які мають суспільний інтерес. Також зростає частота громадських слухань. Онлайн-слухання стали більш доступними та частішими, що дає змогу значно ширшому колові громадян брати участь у дискусіях щодо нагальних питань.

Отже, проведений аналіз свідчить про те, що в Україні активно розвивається е-демократія, проте досі залишається потреба в удосконаленні деяких інструментів, які дозволятимуть залучити ще більше громадян до управлінських процесів.

Досвід України у використанні цих інструментів е-демократії є кроком до підвищення громадянської активності, довіри до державних інституцій і прозорості процесу ухвалення рішень. Разом із тим, необхідне подальше вдосконалення правової бази, розвиток цифрової грамотності та підвищення рівня інформованості громадян про наявні можливості для участі в державному управлінні.

У багатьох країнах розглядають питання про доступність електронних послуг для різних верств населення, зокрема людей з обмеженими можливостями та осіб похилого віку. Інклюзивність є важливою умовою успішного розвитку електронного врядування, забезпеченням рівного доступу до послуг для всіх громадян.

Проблемою є те, що в Україні практично відсутні такі важливі інструменти, як е-голосування, е-обговорення, е-ініціативи, е-референдуми тощо. Це значно обмежує можливості громадян для прямої участі в процесі ухвалення рішень, знижує рівень довіри до державних інститутів і стимулювання розвитку е-демократії. Водночас наявні інструменти електронної демократії не є ідеальними та потребують удосконалення; не всі е-петиції вчасно розглядають або навіть спеціально ігнорують, навіть якщо вони набрали необхідну кількість голосів. Це може викликати в громадян відчуття марності своєї участі та знижувати їхню активність у майбутньому.

Ще однією проблемою є те, що електронні звернення іноді не отримують належної уваги від місцевих органів влади, а реалізацію бюджету за участі громадян часто саботують. У результаті деякі ініціативи громадян залишаються лише на папері, далі місцева влада не завжди втілює затверджені проєкти або відкладає їх реалізацію на невизначений термін. Такі недоліки системи е-демократії підривають її ефективність і не дозволяють повною мірою використати її потенціал для соціальної інтеграції та розвитку прозорого управління.

Для розв'язання зазначених проблем необхідно забезпечити належний контроль за виконанням рішень, ухвалених через інструменти електронної демократії й посилити відповідальність посадових осіб за ігнорування чи затримки при розгляді звернень громадян. Водночас необхідним є вдосконалення законодавчої бази, яка б регламентувала процес електронного голосування, проведення е-референдумів і посилила б вимоги до органів влади щодо реагування на е-петиції та звернення. Це сприятиме не лише підвищенню ефективності електронної демократії, а й зміцненню довіри громадян до влади та їхній активній участі в суспільних процесах.

Заслугує на увагу й проблема розвитку цифрових навичок серед населення. Одним із головних аспектів електронних технологій у демократії є їхня роль у посиленні залучення та участі громадян. За допомогою різноманітних цифрових платформ, таких як соціальні медіа, онлайн-форуми та інтерактивні вебсайти, люди можуть висловлю-

вати свою думку, висловлювати занепокоєння та робити внесок у публічний дискурс із питань управління. Це дозволяє більшій кількості людей брати участь у житті суспільства та розв'язанні важливих питань на місцевому й державному рівнях, сприяючи соціальній інтеграції та зміцненню демократичних процесів. Цей розширений простір для залучення громадян сприяє більш інклюзивному та різноманітному демократичному процесові, дозволяючи ширше представляти суспільні інтереси та перспективи.

Науковці зауважують, що сучасна економіка перебуває під впливом індустрії 4.0 (Nikopenko et al., 2022). Тому високий рівень цифрової грамотності дозволить громадянам активно користуватися електронними послугами, що сприятиме підвищенню ефективного функціонування електронного врядування. Активне користування громадян електронними послугами сприяє зниженню адміністративних витрат, прискоренню процесів обслуговування та скороченню черг у державних установах. Проте в Україні існує нерівність у використанні інтернету окремими соціально-демографічними групами та регіонами. У великих містах доступ до інтернету значно кращий, ніж у сільських або віддалених районах, де інфраструктура часто недостатньо розвинена.

Молодь і населення середнього віку використовують інтернет частіше, а серед старшого покоління частка активних користувачів значно менша. Вартість послуг інтернету може бути значним бар'єром для домогосподарств із низьким доходом, особливо в сільській місцевості. Рівень цифрової грамотності залишається нижчим серед людей з обмеженим доступом до освіти, що впливає на здатність ефективно користуватися електронними послугами.

Розв'язання цих проблем вимагає комплексного підходу, що включає інвестиції в інфраструктуру, просвітницькі програми з цифрової грамотності та розширення доступу до інтернету в регіонах із низьким рівнем покриття.

У Таблиці 3 показані основні аспекти впливу електронного врядування на економіку, зокрема зниження адміністративних витрат, покращення бізнес-клімату та сприяння створенню нових робочих місць у цифровій економіці.

Таблиця 3. Аналіз впливу електронного врядування на економічний розвиток країни, зниження адміністративних витрат, покращення бізнес-клімату та створення нових робочих місць у цифровому секторі.

Аспект	Вплив електронного врядування	Результати й ефекти
Економічний розвиток країни	Запровадження цифрових послуг для населення та бізнесу, що зменшує бюрократичні бар'єри та покращує взаємодію з державою.	Зростання ефективності економіки, підвищення інвестиційної привабливості, зниження корупційних ризиків.
Зниження адміністративних витрат	Автоматизація державних процесів, зменшення обсягів паперової роботи, оптимізація штатних витрат.	Економіка бюджетних коштів, спрямування заощаджених ресурсів на інші потреби, прискорення надання держпослуг.
Покращення бізнес-клімату	Прискорення та спрощення реєстраційних, дозвільних процедур, підвищення прозорості надання держпослуг.	Спрощення ведення бізнесу, зростання кількості нових підприємств, залучення інвесторів.
Створення нових робочих місць у цифровому секторі	Підвищення запиту на спеціалістів з IT, кібербезпеки, аналітики даних, зростання інтересу до електронних послуг.	Зростання зайнятості в IT-секторі, зменшення безробіття, підвищення кваліфікації населення.

Уважаємо, що впровадження цифрових сервісів дозволяє суттєво знизити адміністративні витрати завдяки автоматизації процедур і скороченню паперової бюрократії. Спрощення регуляторних процедур через онлайн-платформи покращує бізнес-клімат, полегшуючи реєстрацію підприємств і доступ до державних послуг для малого та середнього бізнесу. Електронне врядування також сприяє зростанню прозорості та зниженню корупційних ризиків, що позитивно впливає на інвестиційну привабливість країни. Розвиток цифрової інфраструктури стимулює створення нових робочих місць у сфері IT, кібербезпеки, технічної підтримки та цифрових послуг. Загалом, цифровізація управління не лише підвищує якість публічних послуг, а й стає важливим чинником соціально-економічного зростання та модернізації національної економіки.

У Таблиці 4 сформовано пропозиції для підвищення ролі електронного врядування в сприянні соціальній інтеграції в Україні через розширення інструментів, подолання викликів і перспективний розвиток.

Запропоновані нами заходи спрямовані на посилення соціальної згуртованості, підвищення довіри до державних інституцій і створення інклюзивного цифрового простору в Україні.

Таблиця 4. Пропозиції для створення інклюзивного цифрового простору в Україні.

Пропозиція	Інструменти	Виклики	Перспективи
1. Розвиток е-демократії для посилення участі громадян в ухваленні рішень	Е-петиції, е-голосування, платформи громадських обговорень	Низька реалізація петицій, недостатня підзвітність місцевої влади	Зростання довіри до влади, активізація громадянського суспільства
2. Удосконалення систем електронних звернень і бюджетів участі	Система е-звернень, бюджети участі	Відсутність судового розгляду звернення, саботаж реалізації бюджетів участі	Підвищення прозорості роботи органів влади, оптимізація розподілу місцевих бюджетів
3. Запровадження єдиної платформи для соціальної інтеграції й комунікації між громадянами та владою	Єдина платформа комунікації (наприклад, «Дія»), соціальні он-лайн-спільноти	Відсутність інтегрованої інформаційної системи, низький рівень цифрової грамотності в окремих регіонах	Сприяння доступності влади, зміцнення соціальної інтеграції в громадах
4. Підвищення рівня цифрової грамотності населення	Курси з цифрової грамотності, навчальні програми	Низький рівень комп'ютерної грамотності серед літнього населення	Розширення доступу до е-сервісів, зменшення цифрового розриву
5. Залучення громадян до моніторингу ефективності роботи електронного врядування	Платформи для моніторингу, зворотний зв'язок	Недостатня участь громадян, порушення механізмів впливу громадськості на рішення	Зростання підзвітності органів влади, удосконалення якості публічних послуг
6. Розширення функціональної платформи «e-DEM» для кращого обслуговування місцевих потреб	Додаткові функції (наприклад, е-референдуми, електронна участь у місцевих проєктах)	Складність інтеграції нових функцій, витрати на розробку й підтримку	Підвищення ефективності місцевого врядування, краща реалізація потреб громади
7. Розвиток нормативно-правової бази для забезпечення стабільності е-врядування	Закони та нормативні акти для регулювання е-демократії, захист даних	Недостатня нормативно-правова база, складність імплементації	Стабільна законодавча підтримка, захист інтересів громадян і органів влади

ДИСКУСІЯ

Цифрова трансформація соціально-економічних процесів в Україні відкриває нові можливості для забезпечення сталого розвитку та соціальної інтеграції, проте водночас супроводжується низкою викликів. Одним із ключових дискусійних питань є ефективність використання фінансових ресурсів для впровадження цифрових технологій, особливо в умовах обмеженого бюджету та післявоєнної відбудови. З одного боку, цифровізація сприяє скороченню адміністративних витрат, підвищенню прозорості фінансових потоків і залученню інвестицій, як це продемонстрували успішні кейси системи «Дія» та цифрових аукціонів Prozorro в Україні. З іншого — цифрова трансформація потребує значних початкових вкладень у модернізацію інфраструктури, навчання кадрів і посилення кібербезпеки, що підтверджує досвід країн Балтії, зокрема Естонії. Важливою залишається й проблема нерівномірного доступу до цифрових послуг між регіонами, що може посилювати соціально-економічні диспропорції, як це спостерігалось в Бразилії під час упровадження електронних платформ у сільській місцевості. Дискусійною є й роль електронного врядування: чи здатне воно стати не лише інструментом підвищення ефективності державного управління, а й реальним драйвером економічного зростання, створення нових робочих місць у цифровому секторі та інтеграції вразливих груп у національну економіку, як це продемонстрували Фінляндія та Ісландія. Для подолання цих викликів необхідні комплексні фінансово-економічні стратегії, що поєднують державні інвестиції, державно-приватне партнерство, участь місцевих громад і міжнародну технічну допомогу.

ВИСНОВКИ

Результати досліджень дають змогу констатувати, що електронна демократія, а особливо, електронне врядування, мають в Україні великі перспективи для розвитку та є фактором соціальної інтеграції для українського суспільства. Розвиток цифрових інструментів громадської участі сприяє прозорості управлінських процесів, активному залученню громадян до ухвалення рішень і розширенню можливостей для комунікації між державою та суспільством. Крім того, електронна демократія дозволяє підвищити ефективність надання державних послуг, нівелюючи бар'єри доступу для широких верств населення, зокрема людей з обмеженими можливостями, мешканців віддалених регіонів і малозабезпечених громадян.

Розвиток е-демократії в Україні сприятиме також реалізації принципів соціальної справедливості й інклюзивності, забезпечуючи рівний доступ до важливої інформації та можливість для кожного громадянина брати участь у розв'язанні суспільно-економічних проблем. Це формує новий рівень довіри до державних інституцій, що є чинником

побудови сталого демократичного суспільства та необхідною умовою імплементації принципів цифрової трансформації соціально-економічних процесів і соціальної інтеграції в Україні. Завдяки розвитку електронних фінансових сервісів громадяни отримують доступ до нових інструментів фінансової участі, таких як електронні платежі, онлайн-кредитування, краудфандингові платформи, що підсилює їхню економічну включеність і соціальну згуртованість. Водночас цифровізація фінансового сектора стимулює зайнятість у нових сегментах економіки, зокрема в IT, фінтех, цифровому маркетингу, що сприяє створенню робочих місць і зменшенню соціальних диспропорцій. Отож, електронне врядування й цифрові фінансові інструменти виступають каталізаторами соціальної інтеграції та фінансово-економічного зростання України в умовах сучасних викликів. Проведене дослідження дозволяє визначити пріоритетні напрями подальших досліджень, такі як удосконалення фінансових механізмів підтримки цифрової трансформації соціально-економічних процесів на національному та регіональному рівнях; розробка інноваційних моделей фінансування електронного врядування із залученням державно-приватного партнерства та міжнародних донорів; оцінка впливу цифровізації на фінансову стійкість держави та доходи місцевих бюджетів. Особливо актуальним є вивчення ефективності використання цифрових платформ для соціальної інтеграції вразливих груп населення та розширення їхнього доступу до фінансових і соціальних послуг, де кожен громадянин матиме реальні можливості впливати на трансформаційні процеси соціально-економічного розвитку та братиме активну участь у суспільному житті країни.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ВНЕСОК АВТОРІВ

Внесок авторів є рівноцінним.

ФІНАНСУВАННЯ

Автори не отримували фінансування для цього рукопису.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

REFERENCES / ЛІТЕРАТУРА

- Akimov, A.V. (2018). Elektronna demokratiia yak alternatyvna forma upravlinnia v Ukraini. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Seriya: Derzhavne upravlinnia*, 29(68)3, 23–27. http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/sntvupa_2018_29_3_7.pdf
- Amelina, K. (2023, May 15). Hromadianske suspilstvo onlain. Petytsii, yakі pryzvely do zmin, i yak vyznachaty yikhniu efektyvnist. https://lb.ua/news/2023/05/15/554977_gromadyanske_sus_pilstvo_onlayn.html
- Analitychnyi zvit "Dumky i pohliady naselennia Ukrainy shchodo derzhavnykh elektronnykh posluh." (2023, January 16). United Nations Development Programme. Onlain. UNDP. <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/analitychnyy-zvit-dumky-i-pohlyady-naselennya-ukrayiny-shchodo-derzhavnykh-elektronnykh-posluh>
- Bashlai, S.V., & Yaremko, I.I. (2023). Tsyfrovizatsiia ekonomiky Ukrainy v umovakh yevrointehratsiinykh protsesiv. *Ekonomika ta suspilstvo*, 48. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/2237/2160>
- Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2014). *Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies*. Washington, DC: Norton & Company Limited. <https://psycnet.apa.org/record/2014-07087-000>
- Elektronna demokratiia v Ukraini: suchasnyi stanta perspektyvy rozvytku. (2023, September 13). <https://uplan.org.ua/elektronna-demokratiia-v-ukraini-cuchasnyi-stan-ta-perspektyvy-rozvytku/>
- Elektronni petitions. (n.d.). <https://itd.rada.gov.ua/petitions>
- Hrytsiak, N.V., Semenchenko, A.I., & Zhyliaiev, I.B. (2017). Elektronna demokratiia: osnovy ta stratehii realizatsii. Kiyv: FOP Moskalenko O. M., 84. https://old.suitt.edu.ua/wp-content/uploads/2018/05/Part_003_Feb_2018.pdf
- Hromadskyi biudzheth. (n.d.). <https://budget.e-dem.ua/landing>
- Indeks mistsevoi elektronnoi demokratii v Ukraini. (n.d.). <https://cid.center/wp-content/uploads/2019/09/E-Dem-Index-2018.pdf>
- Lorimer, M. (n.d.). Europe as Ideological Resource European Integration and Far Right Legitimation in France and Italy. <https://global.oup.com/academic/product/europe-as-ideological-resource-9780198892366>

12. Makhnachova, N. M. (2018). E-demokratiia yak instrument rozvytku hromadianskoho suspilstva ta efektyvnoho partnerstva v publichnii sferi. Zhurnal Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok – Journal Public administration: improvement and development, naukovie fakhove vydannia z pytan derzhavnoho upravlinnia. http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/10_2018/25.pdf
13. Mintsyfry: Ukraina pidnialasia na 29 pozytsii u reitynhu indeksu elektronnoi uchasti OON. (n.d.). Yedyniy veb-portal orhaniv vykonavchoi vlady Ukrainy. <https://thedigital.gov.ua/news/mintsyfra-ukraina-pidnyalasya-na-29-pozytsiy-u-reytingu-indeksu-elektronnoi-uchasti-oon>
14. Meijer, A., & Bekkers, V. (2015). A metatheory of e-government: Creating some order in a fragmented research field. *Government Information Quarterly*, 32(3), 237-245. <https://doi.org/10.1016/j.giq.2015.04.006>
15. Mezirow, J. (2003). Transformative learning as discourse. *Journal of Transformative Education*, 1(1), 58-63. <https://doi.org/10.1177/1541344603252172>
16. Nikonenko, U., Shtets, T., Kalinin, A., Dorosh, I., & Sokolik, L. (2022). Assessing the Policy of Attracting Investments in the Main Sectors of the Economy in the Context of Introducing Aspects of Industry 4.0. *International Journal of Sustainable Development and Planning*, 17(2), 497-505. <https://doi.org/10.18280/ijssdp.170214>
17. Pro zvernennia hromadian. (n.d.). Ofitsiinyi vebportal parlamentu Ukrainy. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/>
18. Savka, V.Ie., & Myshok, R.R. (2018). Elektronna demokratiia v Ukraini: instytutsiinyi analiz. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina*, 41, 35-42. <https://doi.org/10.26565/2227-6521-2018-41-06>
19. Semenets-Orlova, I., Shevchuk, R., et al. (2022). Human-centered approach in new development tendencies of value-oriented public administration: Potential of education. *New Delhi Publishers*, 67(5), 899-906. <https://doi.org/10.46852/0424-2513.5.2022.25>
20. Solomko, Yu. (2018). Elektronne uriaduvannia: poniattia, sutnist, pryntsypy ta napriamy rozvytku. *Efektyvnist derzhavnoho upravlinnia*, 135-144. <https://epa.ntu.edu.ua/index.php/journal/article/download/221/218/232>
21. The Council of Europe: guardian of Human Rights, Democracy and the Rule of Law for 700 million citizens. (n.d.). Portal. <https://www.coe.int/t/dgap/democracy/Activities/Key-Texts/>
22. Ukrinform. (n.d.). Meshkantsi stolitsi vze pidtrymaly 92 petytsii do Kyivrady. Ukrinform aktualni novyny Ukrainy ta svitu. <https://www.ukrinform.ua/rubric-kyiv/3634242-meskanci-stolici-vze-pidtrimali-92-peticii-do-kiivradi-hacevic.html>
23. Ukraina znachno pokrashchyla pozytsii u svitovykh reitynhakh tsyfrovoho uriaduvannia. (n.d.). <https://interfax.com.ua/news/telecom/1015169.html>
24. United Nations E-Government Survey 2022: E-Government in Support of Sustainable Development. (n.d.). <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Reports/UN-E-Government-Survey-2022>
25. UN E-government knowledgebase. (n.d.). <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Data/CountryInformation/id/180-Ukraine/dataYear/2022>
26. Uriad skhvalyv kliuchovi napriamy e-uriaduvannia v Ukraini. (n.d.). <https://nachasi.com/news/2017/09/20/kontsepsiya-rozvytku-e-uryaduvannya/>
27. Uriadovi kontaktnyi tsentr. (n.d.). Statystyka. Kabinet Ministriv Ukrainy. <https://ukc.gov.ua/a-statystyka-a/stats/>
28. Vinnytska miska rada. (n.d.). Tsilodobova varta. – 24-hour watch. <https://www.vmr.gov.ua/1560>
29. Yedyna systema mistsevykh petytsii. (n.d.). <https://petition.e-dem.ua/>
30. Zhovnirchuk, Ya., & Kvasiuk, V. (2020). Elektronne vriaduvannia ta elektronna demokratiia stosovno detseentralizatsii v Ukraini: stratehii realizatsii ta rozvytku. *Investytsiyyi: praktyka ta dosvid*, 1, 105–113. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2020.1.105>

Liubov Kvasnii, Zenovii Kvasnii, Liubov Malyk, Oleg Gatskov, Yuriy Strogush

FINANCIAL AND ECONOMIC ASPECTS OF DIGITAL TRANSFORMATION OF SOCIO-ECONOMIC PROCESSES AND SOCIAL INTEGRATION IN UKRAINE

The purpose of the study is to substantiate the financial and economic aspects of the digital transformation of socio-economic processes and social integration in Ukraine, with an emphasis on the role of e-governance as a tool for increasing the efficiency of financial flows, stimulating economic development, and ensuring access to social services for the population. The authors of the article researched the tools, challenges and prospects of electronic services to increase the accessibility, transparency and efficiency of public administration in the conditions of digitalisation of society. An analysis of the current state of e-democracy in Ukraine was conducted. The authors note that in Ukraine, e-democracy tools aimed at strengthening interaction between the state and citizens, involving the public in decision-making processes and increasing the transparency of government are gaining increasing popularity. It is emphasised that the public participatory budget contributes to the involvement of citizens in local governance, allowing community residents to participate in the distribution of budget funds by voting for important objects.

It is substantiated that the development of e-government can contribute to social integration by ensuring the accessibility of public services, involving various social groups in decision-making and contributing to greater transparency and compliance of state bodies. Practice shows that e-government, as a system of tools and methods of communication between the state and citizens, is becoming the main mechanism for ensuring equal access to public services and maintaining social cohesion even in the current conditions of martial law in Ukraine. It is proven that the development of e-government is an important factor in social integration. The research is aimed at creating conditions for equal access to all electronic services, which will allow, in the conditions of post-war reconstruction of Ukraine, to ensure the active participation of citizens in the life of the country and will contribute to increasing the efficiency of public administration in order to build an inclusive society. The authors have formulated proposals to increase the role of e-government in promoting social integration in Ukraine by expanding tools, overcoming challenges and transforming socio-economic processes in the conditions of martial law and post-war reconstruction.

Ключові слова: digitalisation of the economy, e-government, martial law, social integration, citizen participation, communication tools, economic development

JEL Класифікація: O33, H83, O38, E62